

5. คำยืมภาษาเขมร

ยังไม่มีนักวิชาการคนใดค้นคว้าวิจัยว่าคำภาษาเขมรที่ใช้ในภาษาเรามีที่มาน้อย แต่เมื่อได้รู้เรื่องภาษาเขมรมาบ้างพอสมควรผู้ศึกษาจะเห็นได้ว่าคำที่เราเคยนึกว่าเป็นคำไทยแท้ๆนั้น หลายคำกลายเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาเขมร เช่น เค้น สด เกิด เกย ชาก คุม ฉก ชั่ว บัง เป็นต้น ทั้งๆที่คำเหล่านี้เป็นคำพยางค์เดียวและใช้ตัวสะกดตรงตามแม่ ทำให้สงสัยต่อไปว่าคำอื่นๆ เช่น ยืน นิ่ง นอน กิน อยู่ รัก เหล่านี้ จะเป็นคำที่เรายืมมาจากภาษาเขมรด้วยหรือไม่ ผู้ที่สนใจเรื่องนี้ควรค้นดูจาก พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับ-
ขุนพระยาอนุমানราช ซึ่งจะให้ประโยชน์แก่เรามาก

เราได้ทราบมาแล้วว่า เรายืมคำภาษาอื่นมาใช้ 8 ลักษณะ โดยเฉพาะภาษาตะวันตก-ซึ่งเสียงไม่ค่อยคุ้นหูเรา เราอาจใช้คำบาลีสันสกฤตที่เราคุ้นเคยแปล เช่น **culture** เราแปลว่า วัฒนธรรม หรือบางทีก็ใช้คำไทยแปล เช่น **electricity** แปลว่า ไฟฟ้า หรือใช้ทับศัพท์ในเมื่อหาคำเหมาะๆแปลไม่ได้ เช่น **soda, beer** เราใช้ว่า โซดา, เบียร์ เป็นต้น แต่ในการยืมคำภาษาเขมรมาใช้นั้นเราไม่จำเป็นต้องใช้คำบาลีสันสกฤตหรือคำไทยแปลเลย เพราะเสียงของคำภาษาเขมรเหมาะกับลิ้นของเรามากกว่าเสียงของคำภาษาตะวันตก เราจึงนำคำเขมรมาใช้ในสามลักษณะเท่านั้น คือ ทับศัพท์, ทับศัพท์เสียง-เปลี่ยนไป, เปลี่ยนเสียงและเปลี่ยนความหมาย¹

5.1 ทับศัพท์ ในการยืมคำภาษาเขมรมาใช้ในลักษณะนี้ เราอาจแบ่งย่อยออกไปเป็นการทับศัพท์และออกเสียงตามรูปเขียน 1 กับ การทับศัพท์และออกเสียงตามเสียงอ่านของเขมรซึ่งต่างกับรูปเขียน 1

ก. ทับศัพท์และออกเสียงตามรูปเขียน เราทราบแล้วว่าพยัญชนะและสระของเขมรบางตัวออกเสียงต่างกับของเรา แต่ในการยืมคำเขมรมาใช้ในลักษณะนี้เราออกเสียงพยัญชนะและสระของเขาตามอักษรวิธีของเราทุกอย่าง เช่น

<u>คำเขมร</u>	<u>เขมรออกเสียงว่า</u>	<u>ไทยใช้ว่า</u>
คี	กี	คือ
เจย	เซย	เจย
ทวต	ทวค	ทวค
ไพฺร	เปฺรือ	ไพฺร

ข. ทับศัพท์และออกเสียงตามเสียงอ่านของเขมรซึ่งต่างกับรูปเขียน หมายความว่าเขมรออกเสียงอย่างไร เราก็ออกเสียงอย่างนั้น แต่ก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงบ้าง เช่น

<u>คำเขมร</u>	<u>เขมรออกเสียงว่า</u>	<u>ไทยใช้ว่า</u>
จต	จอก	จอก
กุง	กง	กง ("กงเรือ")

¹ในการกล่าวถึงลักษณะทั้งสามนี้ จะยกตัวอย่างมาแต่เพียงบางคำ ให้ดูรายละเอียดใน ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย คัวย

<u>คำเขมร</u>	<u>เขมรออกเสียงว่า</u>	<u>ไทยใช้ว่า</u>
จบ	จอบ	จอบ
ทบ	ทอบ	ทอบ
กุก	กุก	กระบอก (ชื่อปลา)
กอม	กอม	กระอม

มีสองคำสุดท้ายที่ออกเสียงต่างไปจากคำเดิมเล็กน้อย นอกนั้นออกเสียงเหมือนภาษาเขมร แต่มาเขียนตามอักขรวิธีของเรา

5.2 ทับศัพท์เสียงเปลี่ยนไป เนื่องด้วยระบบเสียงของภาษาเขมรต่างกับระบบเสียงของภาษาเรากลับแล้ว ในการยืมคำภาษาเขมรมา คำที่เราไม่อาจใช้ทับศัพท์อย่างข้อ 5.1 ได้ เราก็อาจเปลี่ยนรูปและเสียงให้เป็นแบบของเราเพื่อให้ออกเสียงถนัดและไพเราะสนิหูเรา ในลักษณะนี้เรากระทำหลายวิธี คือ

- ก. การเปลี่ยนแปลงเสียงสูงต่ำ
- ข. การเปลี่ยนแปลงรูปเขียนให้เป็นรูปเดียวกับเสียง
- ค. การเปลี่ยนแปลงทั้งรูปเขียนและเสียง
- ง. การที่เสียงกลายไปในลักษณะต่างๆ

จะกล่าวแต่อย่างนี้

ก. การเปลี่ยนแปลงเสียงสูงต่ำ ภาษาเขมรไม่มีเสียงสูงต่ำหรือเสียงวรรณยุกต์ เมื่อเรานำคำภาษาเขมรมาใช้โดยใช้อักษรตัวเดียวกันเขียน เราก็ออกเสียงตามแบบของเรา โดยเฉพาะตัว ข ฉ ฐ ถ ผ ส ห ซึ่งเป็นอักษรสูงของเรา เราก็จะออกเสียงเป็นเสียงจัตวา เมื่อเอาไปนำหน้าพยัญชนะตัวใดเข้า พยัญชนะตัวนั้นก็ออกเสียงเป็นเสียงจัตวาคือ เช่น

<u>คำเขมร</u>	<u>เขมรออกเสียงว่า</u>	<u>ไทยใช้ว่า</u>
ชูล้าง	ชูล้าง	ชล้าง
จูลอง	จูลอง	จลอง
กุนม	กุนม	กนอม
สุนิม	สุนิม	สนิม

ข. การเปลี่ยนแปลงรูปเขียนให้เป็นรูปเดียวกับเสียง หมายถึงการเปลี่ยนแปลงรูปเขียนของภาษาเขมรมาเป็นแบบที่ไทยเรานิยม (แต่บางคำก็มีได้เป็นเช่นนั้น) ตัวอย่างใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์, การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะตัวสะกด, การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะต้น ดังนี้

-การใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์ เราใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์ให้แก่คำที่เราออกเสียงไม่หนักหรือเพื่อให้ถูกใจเรา นอกจากนั้นก็เพื่อให้ออกเสียงต่างไปจากคำไทยที่มีอยู่เดิม เช่น

<u>คำเขมร</u>	<u>เขมรออกเสียงว่า</u>	<u>ไทยใช้ว่า</u>
เชี	เจือ	เชื่อ
ต่ำง	คัจ	ตั้ง
ชิ่ง	เค็ง	ชั่ง
ช่าง	เจียง	ช่าง

-การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะตัวสะกด พยัญชนะตัวสะกดแม่ต่างๆของเรามี 8 ตัว คือ ก ค บ ง น ม ย ว เมื่อเรานิยมคำภาษาเขมรที่ตัวสะกดต่างไปจากนี้มาใช้ เราก็มักจะเปลี่ยนแปลงให้เป็นตามแบบของเรา แต่บางคำก็ยังรักษาตัวสะกดเดิมไว้ หรือเปลี่ยนตัวสะกดไปเป็นอย่างอื่นที่ไม่ตรงตามแม่ของเราก็มี เช่น

	<u>คำเขมร</u>	<u>ไทยใช้ว่า</u>
<u>แม่กต</u>	ชูลาจ (คูลาจ)	ชลาด
	ฎาจ (คัจ)	เค็ด
	โปุรส (โปุระส)	โปรค
<u>แม่กน</u>	คุบาล (คูนัล)	ตะบัน
	ชล (ลิวล)	ชน (เช่น "วิวชนกัน")
	กฎาร (กุการ์)	กระทาน
	กงุหาร (ก้องฮาร์)	กั้งหัน
	กุรวาญ (กุรอวาญ)	กระวาน

แต่บางทีก็เปลี่ยนตัว น และตัวสะกดอื่นๆในภาษาเขมรเป็น ญ ในภาษาไทยก็มี เช่น

<u>คำเขมร</u>	<u>ไทยใช้ว่า</u>
เจอร์น (เจอร์น)	เจริญ
ลีชาน (ช้อมคัน)	สำคัญ
สุรวาด (ซูรวาด)	สรวาด
ฆวาล (เควียล)	ควาญ

-การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะต้น พยัญชนะเขมรบางตัวที่ใช้เป็นพยัญชนะต้น เช่น
 ญ ฎ ฆ ฒ ฒ ฎ ฎ เรามักจะเปลี่ยนเป็น ย ค ค ช ห พ ตามลำดับ (เรามักใช้พยัญชนะต้น
 ญ ฎ ฆ ฒ ฒ ฎ ฎ กับคำที่ยืมมาจากภาษาบาลีสันสกฤต) เช่น

<u>คำเขมร</u>	<u>ไทยใช้ว่า</u>
ญี (ญี)	ยี (ชยี)
ญวตฺตฺตฺตฺต (ญีออกญีต)	ยัคเยียด
เก็ม (เค็ม)	เก็ม
ญจ (โคจ)	คจ
ฆลาง (เคุลียง)	คลัง
ญนะ (เชูนีอะห์)	ชนะ
ธาง (เหียง)	ทาง (เช่น "ทางมะพร้าว")
เพลา (เพลิว)	เพลา ("ชาอ่อน, ชา, คัก, เพลารด")
เพลึง (เพลึง)	เพลิง

ค. การเปลี่ยนแปลงทั้งรูปเขียนและเสียง ได้แก่

<u>คำเขมร</u>	<u>ออกเสียง</u>	<u>ไทยเขียน</u>	<u>ออกเสียง</u>
ไซร	เจรีย	ไทร	ไซ
ซูราบ	เจรียบ	หราบ	ซาบ
เซรา	เจรีว	เทรา	เซา ("ลือก")
หุรง	หุรง	หรวง	ชวง
หุรม	หุรวม	โทรม	โซม

ง. การที่เสียงกลายไปในลักษณะต่างๆ เสียงที่กลายไปนี้มีทั้งเสียงสระและเสียงพยัญชนะ เช่น

	<u>คำเขมร</u>	<u>ไทยใช้</u>
<u>เสียงสระ</u>	ฎำจ (คัจ)	เค็ก
	บัฎจ (บ้อมนัจ)	บ้ำเหน็จ
	เกุรว (เกุรว)	เกร็ยว (กราว)
	สุนีม (เซุนีม)	สนิม
	ซุสึบ (เคุซึบ)	กระซิบ
<u>เสียงพยัญชนะ</u>	กูรี (กูรอม)	क्रम, ทรอม
	จุรก (จุรอก)	กรอก, ทรอก
	เฎละาะ (ซุฎวะห์)	ทะเลาะ
	โตบง (โตบง)	ทบวน
	แซส (แคซ)	กระแส
	ซุทะ (เคุค็ยะห์)	กระทะ
	เซท็ย (เคุค็ย)	กระเทย
	หุกาย (หุกาย)	ประกาย
	หุค้ำ (หุค้ำ)	ประกำ
	หุทุก (หุทุก)	ประทุก, บรรทุก

ในเรื่องการที่เสียงกลายไปในลักษณะต่างๆนี้ ยังมีการเทียบแนวเทียบมิตและการแทรกเสียงสระด้วย ให้ผู้ศึกษาคูราวละเอียดใน ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

5.3 การเปลี่ยนเสียงและความหมาย สำหรับหัวข้อนี้ เราได้นำคำภาษาเขมรมาใช้ใน 5 ลักษณะย่อยด้วยกัน คือ

- ก. ความหมายแคบเข้า
- ข. ความหมายขยายตัวหรือกว้างออก
- ค. ความหมายย้ายที่
- ง. การแยกเสียงเพื่อแยกความหมาย
- จ. ความหมายต่างไปเพราะใช้มิตจากหน้าที่ตามการสร้างคำของเขมร

จะกล่าวแต่อย่างนี้

ก. ความหมายแคบเข้า แบ่งออกเป็น

-คำที่เดิมมีหลายความหมาย แต่ไทยเราใช้เพียงความหมายเดียว เช่น
 กุระเบา (กุรอเบา) เขมรแปลว่า ต้นกระเบา, ก้อนแป้งขนมจีน (ที่นวด-
 แล้ว) ไทยใช้ว่า ต้นกระเบา
 จรุงโร (จ็องโร) เขมรแปลว่า มีหูขี้ก้างาล, มีอันตราย, ไม่มีสิริมงคล
 ไทยใช้ว่า ไม่มีสิริมงคล

-คำที่เดิมมีความหมายกว้างขวาง แต่เรามาใช้ให้จำกัดเฉพาะ เช่น
 กูรูจ (โกฺรูจ) เขมรหมายถึงสัมชนิกต่างๆ ไทยนำมาใช้ให้หมายถึงสัม-
 ชนิกเดียว และเติม "มะ" เข้าไปข้างหน้าเป็น "มะกรูด"
 สู่รส (ซฺุรอสะ) แปลว่า สด เขมรใช้กับผักสด ปลายสด หน้าตาสด (ใส่)
 แต่งตัวสด (แต่งตัวเหมาะสมเจาะเข้าที่) หรือมีรอยออกเยิ้ม แต่เราใช้ให้-
 ตรงข้ามกับ "แห้ง" หรือ "มีชั้นใหม่" เช่น ข้าวสด, หรือ "เกิดขึ้นใน-
 ปัจจุบันทันด่วน" เช่น "กลอนสด" เป็นต้น

ข. ความหมายขยายตัวหรือกว้างออก เป็นการขยายตัวในแง่ที่มีความหมายกว้าง
 ไม่จำกัดเฉพาะ เช่น

เชิง (เจิง) เขมรแปลว่า เท้า, พื้นของคนหรือสัตว์ ไทยเราใช้กับวัตถุ-
 สิ่งของคล้าย เช่น เชิงเขา, เชิงตะกอน

ค. ความหมายย้ายที่ เช่น

ตุรโทก (ตุรอโปก) เขมรแปลว่า ก้น ไทยหมายถึง ตะโปก
 ลีราล (ซ็อมราล) เขมรแปลว่า ทำให้เบาหรือคลอคลุก ไทยหมายความ-
 ว่า สบายใจ, เ็นใจ

ง. การแยกเสียงเพื่อแยกความหมาย เรานำคำภาษาเขมรบางคำที่มีสองความ-
 หมายมาแยกเสียงให้เสียงหนึ่งมีความหมายอย่างหนึ่ง เช่น

ชิต เขมรออกเสียงว่า เช็ค แปลว่า เช็คกาย, ชิต เรามาใช้ว่า เช็ค, ชิค

ฉนวน เชมรออกเสียงว่า ชฺนวน แปลว่า สายฉนวน, ฉนวน (ทางที่มี-
เครื่องกำบังสำหรับสตรีสูงศักดิ์เดินเข้าออก) เรามาใช้ว่า ฉนวน,
ฉนวน

ชุก เชมรออกเสียงว่า จุก แปลว่า หมวก, หน้าแน่น เรามาใช้ว่า จุก,
ชุก

จ. ความหมายต่างไปเพราะใช้ผิดจากหน้าที่ตามการสร้างคำของเขมร กล่าวคือ
เขมรมีวิธีสร้างคำกริยาหรือคำวิเศษณ์ให้เป็นคำนาม บางทีก็สร้างให้เป็นกริยากริต ดังที่-
กล่าวมาแล้วในเรื่องการสร้างคำ แต่เรานำมาใช้โดยมิได้สนใจเรื่องเหล่านี้ ความหมาย-
จึงต่างไปจากเดิมบ้าง เช่น

บ้เร (บ้อมเรอ) เชมรแปลว่า ผู้รับใช้ เรามาใช้ให้เป็นกริยา หมายความว่า
ทำให้ชอบใจในลักษณะผู้สาว

จำดำ (จ้อมนำ) เชมรแปลว่า จำได้, หมายถึงให้จำได้, เครื่องหมายให้-
จำได้ เราหมายความว่า นำทรัพย์สินไปมอบไว้ให้แก่เจ้าหนี้เป็นประกัน-
ในการกู้ยืม หรือหมายถึงชาประจำ เช่น เจ้าจำนำ คือ ชาประจำ, ลูก-
คำประจำ

บงเกิด (บ้องเกิด) เชมรแปลว่า ทำให้เกิด เป็นกริยากริต เราใช้เช่น-
เดียวกับ เกิด ก็มี ส่วน กำเนิด (ก้อมเน็ค) ที่เขมรแปลว่า การเกิด เรา-
ก็ใช้ได้เท่ากับ เกิด เหมือนกัน

จำเร็น (จ้อมเร็น) เชมรแปลว่า ทำให้มากขึ้น, เจริญขึ้น เราใช้เช่น-
เดียวกับ เจริญ ที่เขมรแปลว่า มาก ก็มี ใช้ให้หมายความว่า เถิ่ง
เช่น จำเรณูหม้อยา ก็มี

สรุป

ภาษาเขมรเป็นภาษาคำติดต่อ นอกจากจะใช้พูดกันในประเทศกัมพูชาแล้ว ก็ยังใช้พูด-
กันในบรรดาคนไทยเชื้อสายเขมรทางจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกเฉียง-
บางจังหวัดด้วย คำภาษาเขมรเข้ามาสู่ภาษาไทยโดยการเมือง ทางวัฒนธรรม และ-

ทางภูมิศาสตร์ กล่าวได้ว่าจำนวนคำภาษาเขมรที่ใช้กันอยู่ในภาษาไทยอาจเป็นรองก็แต่เพียงคำภาษาบาลีสันสกฤตเท่านั้น

รูปประโยคของภาษาเขมรคล้ายคลึงกับรูปประโยคของภาษาไทยมาก ผู้ศึกษาจึงไม่ประสบความสำเร็จมากนักในเรื่องนี้ แต่การสร้างคำของภาษาเขมรต่างไปจากภาษาไทย คือ ภาษาเขมรมีการแทรกเสียงและการลงอุปสรรคเพื่อให้พยางค์เพิ่มขึ้น, มีการลงอุปสรรคบางรูปที่พยัญชนะต้นเดี่ยวเพื่อทำให้เกิดพยัญชนะควบกล้ำคือไม่เพิ่มพยางค์, มีการซ้อนคำ, และมีการประสมคำ สองวิธีหลังนี้ตรงกับวิธีการสร้างคำของภาษาคำโดดเช่นภาษาจีนและภาษาไทยด้วย

เรื่องการสร้างคำเป็นเรื่องสำคัญยิ่งของภาษาเขมร โดยเฉพาะการสร้างคำด้วยวิธีแรกซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะพิเศษหาได้ยากในภาษาอื่น คู่มือเล่มนี้จึงได้เน้นวิธีการสร้างคำในลักษณะนี้เป็นพิเศษด้วย โดยได้แบ่งออกเป็นวิธีย่อยๆ ให้ผู้ศึกษาเข้าใจง่ายขึ้น

ระบบเสียงของภาษาเขมรอาจทำให้ผู้ศึกษาสับสนได้มาก เพราะต่างกับระบบเสียงของภาษาไทยอยู่หลายเสียง วิธีที่จะจดจำระบบเสียงของภาษาเขมรได้ง่ายก็คือเขียนพยัญชนะอะโหมะและพยัญชนะโหมะที่แจกด้วยแม่ ก กา ใส่กระดากแข็งไว้สำหรับเป็นคู่มือเวลาอ่านคำเขมร และเมื่อมีปัญหานอกเหนือไปจากนั้นก็เปิดคู่มือหน้า 28-30 ของหนังสือ ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ปัญหาเหล่านั้นก็จะคลี่คลายไปได้

การยืมคำภาษาเขมรมาใช้ในลักษณะต่างๆ เป็นเรื่องสำคัญไม่น้อยไปกว่าการสร้างคำ ในคู่มือนี้เราได้ประมวลไว้ว่าเรายืมคำภาษาเขมรมาใช้เพียงสามลักษณะ คือ ทับศัพท์, ทับศัพท์เสียงเปลี่ยนไป, เปลี่ยนเสียงเปลี่ยนความหมาย แต่ละลักษณะที่กล่าวมานี้มีเรื่องปลีกย่อยที่ผู้ศึกษาจะต้องเข้าใจและจดจำมากพอสมควร

อย่างไรก็ตาม คำภาษาเขมรที่ปรากฏอยู่ในบทนี้เป็นแต่เพียงส่วนหนึ่งของคำภาษาเขมรที่เรายืมมาใช้ ยังมีอยู่อีกมากที่เราใช้กันในชีวิตประจำวันของเราโดยที่มิได้รู้ว่าเป็นคำมาจากภาษาเขมร เช่น คำภาษาบาลีได้ว่า "ชีเตทรย" ที่แปลว่า "หญ้าเจ้าชู้" ก็น่าจะมาจากคำเขมรว่า "กนุเตุริย" (กือนเตุริย) หรือคำว่า "ธง" ก็น่าจะมาจากคำเขมรว่า "หง" (ต้วง) ซึ่งแปลว่า "น. ธง ก. กิ่งกันไปถึงกันมา" เป็นต้น

คำถามเพื่อทดสอบ

1. คำเขมรในข้อใดแทรกเสียงนิกหิตให้เป็นกริยาการิต

1. เจ็เรียง - จ็เรียง	2. กูร - กัร
3. สื่รอก - สี่แรก	4. สู่รอล - สี่รอล
2. คำเขมรในข้อใดเติมอุปสรรคให้เป็นกริยาการิต

1. เรียน - บงูเรียน	2. ราบ - ปูราบ
3. คาม - บงูคาม	4. ถูกทุกข้อ
3. คำเขมรในข้อใดเติมอุปสรรคให้เป็นนาม

1. ราย - ปูราย	2. ราบ - หงูราบ
3. หล - จนูหล	4. ชี่ - กูชี่
4. คำเขมรในข้อใดไทยเรานำมาใช้ทั้งคำเติมและคำที่เกิดจากการสร้างคำในภาษา-
เขมรดวย

1. เกฎา - กัฎา	2. รำ - รบำ
3. ซาก - กัหาก	4. สาบ - บงูساب
5. ข้อใดเป็นคำซ้อนระหว่างคำเขมรกับคำไทย

1. ชิดเชื้อ	2. โคลงเคลง	3. แจกจ่าย	4. ไม่มีข้อใดถูก
-------------	-------------	------------	------------------
6. ข้อใดเป็นคำเขมรที่เรานำมาเปลี่ยนตัวสะกด

1. เจริญ	2. หลาญ	3. ผจญ	4. คาร
----------	---------	--------	--------
7. คำเขมรในข้อใดที่ไทยเรานำมาใช้แล้วมีความหมายแคบเข้า

1. จาน	2. บัเรี	3. ถาสี่	4. กญูเซี
--------	----------	----------	-----------
8. คำเขมรในข้อใดที่ไทยเรานำมาใช้แล้วมีความหมายขยายที่

1. จงูไร	2. จงก	3. ตุรโทก	4. กัโปรง
----------	--------	-----------	-----------
9. ข้อใดมิใช่วิธีการสร้างคำในภาษาเขมร

1. การลงอุปสรรค	2. การเติมปัจจัย
3. การเติมกลางศัพท์	4. การใช้คำซ้อน

